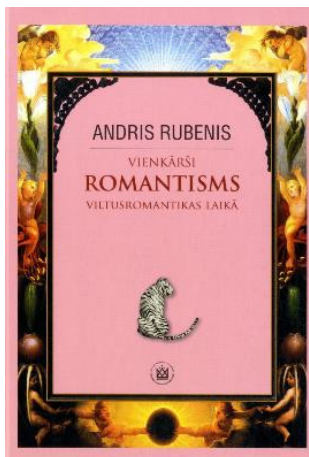

Uzdevumi romantisma izpratnei

Romantisma kontekstā piedāvātais temata izpētes virziens jeb ceļš:	romantikas ceļš, kurā	salīdzināsi un skaidrosi romantikas būtību, romantikas izpratni patērētājsabiedrībā, savu statusu tajā un romantikas atainojumu literatūrā.	
Izpēti gan piedāvātos, gan paša sameklētos plašsaziņas līdzekļos tiražētos patērētājcilvēka priekšstatus jeb stereotipus par to, kas raksturo romantiku!			
			Tevis izvēlēts piemērs (tas var būt arī video) romantikas stereotipu izpratnei mūsdienu sabiedrībā* *Viens no izcilākajiem vācu romantisma pārstāvjiem Novāliiss (..) (1772–1801) jau XVIII gs. secināja: “Zelta viduslaiki” ir izplēnējuši un sabrukuši. Jau renesansē esot sācies to noriets, kad “ticību un mīlestību” nomainījušas “zināšanas un manta””. (Andris Rubenis. <i>Vienkārši romantisms viltusromantikas laikā</i>. Rīga : Autora izdevums, 2014, 58. lpp.) Kāpēc Novāliisa teiktais varētu būt aktuāls arī mūsdienās?

Izmanto iespēju **izlasīt**, kā romantikas un romantisma jēdzienus skaidrojis filozofs, prof. Andris Rubenis!

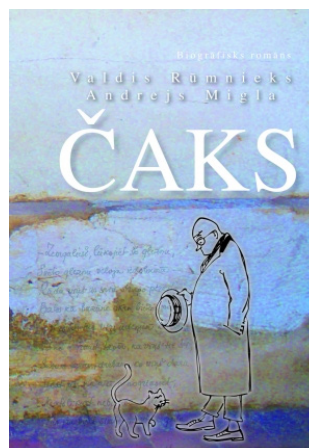
Ieraksti klases vārdu mākonī vārdus, kas raksturo patērētājcilvēka romantiku!

Vārdu mākonis ir attēls, kuru veido jūsu rakstītie vārdi noteiktā programmā, piem., WordItOut. Uzrakstīto vārdu lielums būs atkarīgs no to lietojuma biežuma. Šādi noskaidrosiet, kuri vārdi jūsu klasē visvairāk raksturo patērētājcilvēka romantiku.

renstele – (ūdens) noteka (ielas malā)

Lasi arī citus dzejnieka dzejoļus, kā arī literatūrzinātnieku atziņas. Vērtīgi būtu iepazīties ar V. Rūmnieka un A. Miglas biogrāfiskais romānu “Čaks”.

Izlasījis Aleksandra Čaka dzejoļi, uzdrošini **un radi dzejnieka radošo vizītkarti** – izvēlies kritērijus, pievieno savus! (Izmanto mācīšanās stratēģiju!)

Izlasi Aleksandra Čaka dzejoļi *Romantika!*
Iekrāso vārdus, kuri raksturo *liriskā es romantiku!* **Salīdzini** ar iepriekš attēlos redzēto patērētājcilvēka izvēli!

Aleksandrs Čaks (1901–1950)

Romantika

*Man dzīves vieta pašos centra mūros,
kur dārzs –
viens puķu pods uz ķebļa istabā
un vāzē pērno viršu liela sauja.*

*Nav upju lielāku par renstelēm
un ezeru par peļķēm,
kur, saulei sildot,
bradā pagrabbērni.*

*Tik ir no dabas,
kā kāds apelsīna mizas gabals
uz trotuāra
un redīslaksti sētas mēslu kastē.*

*Un naktīs
lakstīgalu vietā man zem logiem
čīkst vējā izkārtnes
un kaķi ņaud uz jumtiem.*

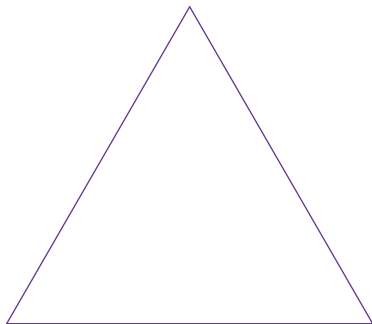
*Bet tomēr mīļš un dārgs,
kā iecerētās tuvums,
šis centrs man
un viņa izlauzītās ielas.*

		<i>Tur, logu atvēris, līdz apnikumam varu es zvaigžņu vietā vērties gaišās spuldzēs un sapņos grimt par cilvēku, kas visu šo ir cēlis, lai viss tas kļūtu nepieciešams man kā pulss, kā burām vējš, kā kuģim stūrmanis un skrūve.</i> (Aleksandrs Čaks. <i>Kopotī raksti</i>. 1. sējums. Rīga : Zinātne, 1991, 9., 10. lpp. ISBN 5-7966-0267-5)

Pārdomā pretstatus *patērētājcilvēks* un *personība* un izvērtē sevi un citus dažādās situācijās!

Pieraksti pie katras trijstūra šķautnes vienu vārdu: *es*, *persona*, *personība* un pamato ar konkrētu situāciju!

Salīdziniet un pārrunājiet, kā to izdarījis tavš kolēģis! **Pārspriediet** pamatojumu!

personība – indivīda īpašību kopums, kam raksturīga aktīva, apzināta attieksme pret sabiedrību un dabu, mijiedarbība ar tām individuālā formā

Avots: Latviešu literārās valodas vārdnīca; www.tezaurs.lv

persona (latīņu val. – *maska*)

Kā saīsināsi vārdu savienojumus “latīņu valoda” un “latviešu valoda”?

Analizējot literāro darbu, vari rīkoties līdzīgi – pie trijstūra šķautnēm pierakstīt tēla/tēlu rīcību dažādās situācijās, tā raksturojot, kad tēls bijis pats, kad spēlējis kādu sabiedrības lomu, kad spējis būt personība.

Austriešu psihologs, individuālās psiholoģijas pamatlicējs Alfrēds Adlers (1870–1937) gan teicis, ka *cilvēka psihe ir neprognozējama, jo mēs nevaram zināt to miljardiem lielo iespaidu daudzumu, ko cilvēks sevī uzņēmis katru mirkli kopš attīstības sākuma.*

(Guna Svence. *Attīstības psiholoģija*. Rīga : Zvaigzne ABC, 13. lpp.; ISBN 9984-17-369-0)

Romantika – satrauktas un noslēpumainas mīlestības jūtas, piem., idealizēta mīlestība; grāmata vai filma, kurā tā attēlota; attiecīgs literatūras žanrs; īslaicīga iemīlēšanās (piem., *brīvdienų romantika*); noslēpumains, satraukts, no ikdienas dzīves attālināts jūtu stāvoklis (piem., jūras romantika).

Oxford Dictionary, sk. <https://www.lexico.com/definition/romance>

Nem vērā šo informāciju, kad interpretēsi literāros darbus, meklējot tajos romantiskā poētiskā tipa iezīmes!

Romantisma kontekstā piedāvātais temata izpētes virziens jeb ceļš:	romantisma meklējumu ceļš, kurā	meklēsi romantismu raksturojošos avotos balstvērdus jeb atslēgas vārdus, ar kuriem <i>atslēgt</i> romantisma poētikai zīmīgus literāros darbus.

Iepazinies ar romantisma raksturojumu dažādos avotos, šaurākajā ailē **ieraksti** atslēgas vārdus, kuri tev labāk palīdzēs izprast romantisma poētikā interpretētus literāros darbus!

Vari arī avotu lapas sagriezt un romantismu raksturojošos vārdus salīmēt domu kartē vai kolāžā, to papildinot ar romantisma mākslinieku (Kaspars Dāvids Frīdrihs, Ivans Aivazovskis, Ežēns Delakruā, Fransisko Hosē Goija u. c.) darbu attēliem.

[7] 7. attēls. Kaspars Dāvids Frīdrihs. *Vakars Baltijas jūras krastā* (1831). Albertinum muzejs Drēzdenē. Foto no autoru arhīva

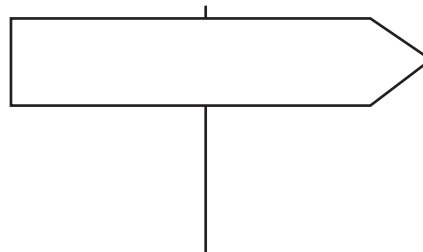
Romantisma raksturojums dažādos avotos	Romantismu raksturojoši atslēgas vārdi, lasītāja piezīmes romantisma izpratnei
romantisms -a, v.; parasti vsk. 1. Idejisks un mākslas virziens (Eiropā un Amerikas Savienotajās Valstīs 18. gadsimta beigās un 19. gadsimta pirmajā pusē), kas centās atrast jaunus sociālus un estētiskus ideālus, vērsās pret racionālismu, priekšplānā izvirzīja cilvēka garīgo dzīvi, individuālos pārdzīvojumus. (www.tezaurs.lv) <i>Racionāls</i> – latīņu val. <i>saprātīgs, lietderīgs, arī konstruktīvs, funkcionāls.</i>	
XVIII un XIX gs. mijā vārds “romantisms” kļuva par terminu, kas apzīmēja jaunus mākslinieciskos principus, kuri tika pretstatīti klasicismam. (Andris Rubenis. <i>Vienkārši romantisms viltusromantikas laikā</i>. Rīga : Autora izdevums, 2014, 11. lpp. ISBN 978-9934-14-315-1)	
Protests pret mietpilsoniskumu un prozaiskumu, garīguma trūkumu un egoismu, kas savu sākotnējo izpausmi guva sentimentālismā un pirmsromantismā, romantismā guva īpaši pārliecinošu un kaismīgu apstiprinājumu. (..) Izrādījās, ka šajā jaunajā pasaulē valda (..) naudas vara (..) un ikdienas dzīves mūžīgā un cilvēka iekšējo pasauli iznīcinošā vienveidība. (Andris Rubenis. <i>Vienkārši romantisms viltusromantikas laikā</i>. Rīga : Autora izdevums, 2014, 11. lpp. ISBN 978-9934-14-315-1)	
Romantiķu prātos arvien dziļāk un pārliecinošāk iesakņojās neticība sociālajam, ekonomiskajam, politiskajam un zinātniskajam progresam. (Andris Rubenis. <i>Vienkārši romantisms viltusromantikas laikā</i>. Rīga : Autora izdevums, 2014, 11. lpp. ISBN 978-9934-14-315-1)	
Vienlaikus romantismam raksturīga tieksme aktīvi līdzdarboties nemitīgā attīstībā un atjaunināšanas procesā esošajai pasaulei, iekļauties bezgalīgajā dzīves plūdumā un visas cilvēces vēsturiskās attīstības procesā (..), apstiprinot domu par cilvēka “bezgalīgas pilnveidošanas” (perfektibilitātes) (..) nekad nesasniedzamo mērķi. Romantiķus vadīja “entuziasms”, kas sakņojās ticībā brīvā cilvēka gara iespējām. (Andris Rubenis. <i>Vienkārši romantisms viltusromantikas laikā</i>. Rīga : Autora izdevums, 2014, 11., 12. lpp. ISBN 978-9934-14-315-1)	

Romantisma raksturojums dažādos avotos	Romantismu raksturojoši atslēgas vārdi, lasītāja piezīmes romantisma izpratnei
18. un 19. gadu simteņu robežā cilvēka dvēseles dinamiskā tieksme radīja romantismu, dzīves un pasaules uzskatu, kas dažādās variācijās nevis vairs kā valdošs pasaules uzskats, bet kā atsevišķa parādība atdzima 19. gadu simteņa beigās mūzikā (Vāgners), glezniecībā (..), literatūrā (Knuts Hamsuns, Poruks u. c.) un atdzimis arvien, līdz nerimsies cilvēka tieksme vairāk par esošo un bijušo mīlēt nebijušo. Zenta Mauriņa*. <i>Kultūras saknes. Esejas. 1929–1944.</i> Rīga : Daugava, 2003, 160.lpp. * Zenta Mauriņa (1897–1978) – Eiropas mērogā (Upsalas Universitātes docētāja, lasījusi lekcijas Vācijā, Šveicē, Itālijā u. c.) atzīta latviešu esejiste, rakstniece, tulkotāja, filozofijas zinātnieks.	
Kādas ir romantisma būtiskās pazīmes? Vispirms, romantisms apzīmē izplūstošo kā pretstatu stingri veidotam, fragmentāro kā pretstatu veselam. Otrkārt, romantisms ir subjektīvais kā pretstats objektīvajam. Treškārt, romantisms ir ilgu un sapņu pasaule kā pretstats ikdienībai, kā protests dzīves īstenībai. Ceturtkārt, romantiķu mākslai raksturīgi aizmūža jautājumi, metafizisku mīklu minējumi. (Zenta Mauriņa. <i>Kultūras saknes. Esejas. 1929–1944.</i> Rīga : Daugava, 2003, 162. lpp.) <i>Metafizika (filozofijā) pēta to, ko nevar jutekliski pārbaudīt, piem., dvēseli, Dievu.</i>	
(..) romantiķim <i>neatņemamas</i> ir pasaules sāpes (..), neapmierinātība ar apkārtnes īstenību (..). Ārprātīgs un ekscentrisks – tas savā ziņā raksturo visus romantiķus. Jūtas un ticība (..) vairāk saka nekā zinātnieka stikliņš un acs... mākslas darba skaistumu <i>meklē</i> nevis darba formā, bet darba garā (..). (Zenta Mauriņa. <i>Kultūras saknes. Esejas. 1929–1944.</i> Rīga : Daugava, 2003, 162.–165. lpp.)	
(..) viss pastāvot no pretstatiem un dažādības, bet katrs pretstats ilgojoties pēc izlīdzināšanās, pēc harmonijas (..). Un jūtas esot tās, kas radot pretstatus, jūtas arī šos pretstatus dzenot pie harmonijas (..). Kas stāv uz (..) vietas pielipis, saka Šlēgels*, tas nav vairāk nekā ar prātu apdāvināta austere. (Fricis Bārda**. <i>Romantisms kā mākslas un pasaules uzskata centrālproblēms.</i> Raksti divos sējumos. Pirmais sējums. Rīga : Liesma, 1990, 252. lpp. ISBN 5-410-00467-1) * <i>Fridrihs fon Šlēgels (1772–1829) – vācu filozofs, rakstnieks un valodnieks, atzinis ironiju (sk. uzdevumos par E. Veidenbaumu) kā būtisku, attīstību radošu izteiksmes līdzekli romantismā.</i> ** Fricis Bārda (1880–1919) – dzejnieks, jaunromantiķis. Viņam tuva bija dabas filozofija. Par to vari pārliecināties arī, apmeklējot Bārdu dzimtas mājas memoriālo muzeju Pociema Rumbiņos.	

Romantisma raksturojums dažādos avotos	Romantismu raksturojoši atslēgas vārdi, lasītāja piezīmes romantisma izpratnei
Mēs rūpējamies par visvisādiem apstākļiem (..), par sociālo un materiālo labklājību, par (..) skaistām mājām, bet tikai nekad par skaistu dvēseli (..), cilvēka dvēseles dziļākā būtība ir duālisms; tas izteicas cīņā; šī cīņa ir tā, kas šķir apzinīgo no haotiskā, kas dzīvi padara dzīvu, kas ved pie visu augstāko vērtību atzīšanas; viņai jānotiek vispirms pašā indivīdā (..). (Fricis Bārda. <i>Romantisms kā mākslas un pasaules uzskata centrālproblēms</i>. Raksti divos sējumos. Pirmais sējums. Rīga : Liesma, 1990, 225., 234. lpp. ISBN 5-410-00467-1)	

Ieraksti ceļa rādītājā kādu tikko atklātu tev būtisku atziņu/vērojumu/secinājumu romantisma izpratnes virzienā!

Kur tu gribētu, lai ceļš tevi ved tālāk?

Kā tev šķiet, kāpēc tev netika dota viena konkrēta romantisma definīcija? Dalies savā viedoklī ar citiem!